

zönséges, kicsit puha (puhány?), kicsit „kiélt” öregedő férfiarc. Banális, se nem szép, se nem csúnya, se nem köznap, se nem kivételes arc. Egyedüli arc. Itt látni leginkább, milyen egyedülálló. A remekebbnél remekebb férfiportrék tobzódó sokasága (Hals, Van Dyck, Holbein, Cranach, elődök és utódok stb.) között. Ez nem „karakterisztikus”, nem „karikaturisztikus”, nem „idealizált”, nem megformált és nem deformált, nem leleplező, és nem elleplező stb. stb. Nincs semmilyen „attribútuma”, semmilyen „környezete”. Csak az ittlét semmijében leledző emberi arc. *Ecce*.

S ha még a többi ötvenet is hozzá-láthatnánk. Micsoda exponenciális függvénye az individuum (vagyis az egyetlen élő, a minden egyes helyére behelyettesíthető egyes) életének, amelyben minden érték egyszerre változó és meghatározott. Már fiatalon is magában foglalhatja öregségét, akár öregedve is visszafiatalodhat, de görbéje kikerülhetetlenül az elmúlás felé hajlik el. Mindegyik halotti maszk, hiszen többé sose lesz ilyen; de bármelyik örökké ilyen maradhat: ha...; mert ilyen volt — amíg volt.

(Mire a varjús képet megtaláltam, már majdnem mindent végig kellett nézmem; s mikor végül megint vissza akartam térni hozzá, alig találtam újra rá. Minden múzeum labirintus. Nehezen találni meg benne, amit keresünk, s aztán éppoly nehezen a kivezető utat. Nem nyújt se beteljesülést, se menekvést. Nem élő múzsák lakhelye, *Müzeion*, mint a neve hirdeté. Inkább halhatatlanok hullaháza.)

A Lukács fivérek (1988)